

novljenej nadškofiji Goriskej. Takó je prišla Idrija pod novo nadškofijo. Goriski nadškof Mihael grof Atems je 1752. leta v dan 17. avgusta sam posvetil cerkev presv. Trojice. O tej priliki je tudi izpremenil kaplanijo v samostojno faro, ki je bila neposredno podložna goriškemu ordinarijatu; a 1792. leta je prišla k Ljubljanskej škofiji, in 1817. leta jo je Ljubljanski škof Avguštin Gruber povzdignil v dekanijo.

Naj tu še omenimo, da je v Idriji tekla zibelka mnogim slavnostnim možem. Tu je zagledal luč svetá Karl grof Inzaghi, ki je bil do 1847. leta minister notranjih zadev. Njegov oče je bil rudniški svetovalec in predstojnik rudniku. Ljubljanskej škofiji je dala Idrija dva škofa: Antona Kavčiča, ki je vladal škofijo v viharjih časih francoskega zasédenja, in pa Antona Alojzija Wolfa, ki je svoje rojstno mesto razveselil z raznimi darili in ustanovami. A med učenjaki slovi Idrijčan France Hladnik, izvrsten rastlinoslovec, ki je bil 40 let učitelj in predstojnik Ljubljanskej gimnaziji.

Oglejmo si zdaj še sedanje mesto! Na zapadnej strani, na najlepšem kraji na prijaznem hólnci stoji grad, nekda j „Gewerkenegg“ imenovan. Dodelali so ga okoli 1525. leta, da služi Idrijčanom v varno zavetje proti Turkom in Benečanom, ki so se često bojevali s cesarjem. Sezidan je v podobi nepravilnega čveterokota z dvema nadstropji, z dvoriščem in s stolpi ob treh stranéh. V njem so rudarski in drugi uradi; tudi služi v shrambo živega srebrá in cinobra. Malo ne v sredi mesta — na prijaznem prostoru — je mestna župna (farna) cerkev, posvečena patronoma rudnika: sv. Barbari in sv. Ahaciju. Tej cerkvi je vložil temeljni kamen Ljubljanski škof Tomaž Hren v dan 22. junija 1628. leta. Nekoliko od te cerkve, blizu gradú, je kapelica sv. Janeza, a na drugej strani ob podnožji rožnega hriba pa cerkev presvete Trojice. Sezidana je bila 1531. leta. Holmcu na vrhu stoji prijazna cerkevica sv. Antona. Tej cerkvi je vložil temeljni kamen arhidijakon Janez Križaj 1678. leta. Nekaj višje od nje je Kalvarija s postajami sv. križevega pota. Proti vzhodu od mesta poleg mostú, ki je čez Idrijco, stoji pokopališče s cerkvico sv. križa. Na južnej strani mesta, deloma še med hišami, stojé rudarska poslopja in vhodnica v rudnik. Hiše stojé deloma po dolini, deloma ob obrežini — večinoma posamezno in obdane z malimi vrtovi, kar daje mestu jako prijazno lice, če ga pogledaš iz kake višine. Prebivalcev ima Idrija 4284, ki se živé največ z rudarstvom, a ženstvo se pečá jako pridno s pletenjem čipek (špic). Idrijo veže cesta preko Govejeka z Loko, čez Dol z Vrhniko in Logatcem, preko Črnega vrha z Vipavo in čez Godoviče z železniško postajo v Logatcu.

P o u k .



Ako se ti priméri, da se razsrdiš bodi si na kogar koli, vselej poprej predno začneš govoriti, šte j do deset; ako si pa morda užé zeló razjarjen, šte j do sto!